

L'Agró Negre

1/2025
Núm. 45

La revista de DEPANA per als amants de la natura

NO a l'ampliació de l'AEROPORT de BCN

Les raons que aporta la mateixa aeronàutica

Reflexions sobre la DANA de València

Pàg. 4

**Secans de Ponent
amençats**

Pàg. 6

**Impacte dels gats
a la natura**

Pàg. 20

**Entrevista a
Cristina Sánchez
SEO Catalunya**

www.depana.org

Lliga per a la
defensa del
patrimoni **natural**

Entitat convidada:

PLATAFORMA: SOS COSTA BRAVA

Recuperem el camí de ronda

El camí de ronda, a la zona de la preciosa cala Garbet, prop de Colera, ha estat el marc d'una exitosa concentració reivindicativa que exigeix l'obertura d'aquest i de tots els trams del camí de ronda a la Costa Brava.

En el manifest que es va llegir *in situ* es deia, entre d'altres aspectes, que la legislació vigent estableix que l'administració ha de garantir el lliure accés a les platges i per la costa, fet en flagrant contradicció amb que aquest tram del camí de ronda de Garbet ha estat barrat pels propietaris des dels primers anys del franquisme. Testimonis que anaven a la platja de Garbet, durant la dictadura, recorden com la Guàrdia Civil impedia el pas, fins i tot per l'aigua, quan els propietaris s'estaven al xalet i, molt especialment, quan rebien la visita del Generalísimo Franco. Si bé és cert que els talls sempre van anar endavant per la passivitat dels ajuntaments afectats, pel que fa als camins de ronda, no és menys cert que l'Administració General de l'Estat tampoc va fer res per preservar ni l'anomenada zona marítimo-terrestre, ni les altres disposicions legals que converteixen la línia de costa en un espai públic.

Probablement ha estat una casualitat, però el cas és que quan ja havíem decidit tirar endavant aquesta acció reivindicativa, els propietaris van iniciar, sense la corresponent autorització municipal, unes obres per tancar la propietat. El mes de juliol, SOS Costa Brava i la IAEDEN-Salvem l'Empordà vam presentar una

denúncia perquè entenem que les obres pretenen interrompre el pas per la zona dels Canons, afectant la servitud de pas. Si això anés endavant ens trobaríem que l'accés per la banda de Colera ja no seria possible pel camí més fàcil, el que s'ha utilitzat des que hi ha memòria. En aquestes condicions, l'accés des de Garbet estaria totalment condicionat per l'estat de la mar i amb el perill de despreniments de grans pedres de la paret rocosa.

Per resoldre aquesta mena de conflictes sempre és millor una solució negociada que anar per la via judicial. Per tant, entenem perfectament que l'Ajuntament i la resta d'administracions vulguin anar per aquest camí. Ara bé, una solució negociada no pot implicar, en cap cas, ni una limitació del lliure accés al litoral ni la pèrdua de cap dels camins tradicionals de la zona, ni que es gastin diners públics per resoldre el problema. Els propietaris han gaudit durant molts anys i en exclusiva d'aquest indret; és de justícia que ara assumeixin els costos de la resolució del problema.

En qualsevol cas, amb negociació o sense, cal mantenir i reclamar el que és just, el que és de tothom.

SOS COSTA BRAVA

Concentració reivindicativa que exigeix l'obertura de tots els trams del camí de ronda

JUNTA DIRECTIVA

President

Josep Mª Carrera Alpuente

Vicepresident

José Antonio García Moreno

Secretaria General

Francesc Espinal Trias

Tresorer

Lluís-Xavier Toldrà Bastida

Vocals

Marc Alonso Martínez

Yolanda Berengueras Fernández

Frank Capdevila Carcassona

Gemma Flaquer Bertran

Montserrat Jané Vidal

Sònia Lozano Goldenberger

Alonso Pallí Aguilera

David Rodés Bach

Gerard Viader Sauret

L'Agró Negre - Número 45

Edita: DEPANA

C/ Sant Salvador 97

08024 Barcelona

Tel. 93 2104679 - Fax 93 2850426

www.depana.org

Consell de Redacció:

Toni Aparicio, Jordi Cebrián,

Joan Cuyàs, Montserrat Jané,

Joan Maluquer, Lluís-Xavier

Toldrà, Gerard Viader

Edició i maquetació: Oriol Muntané

Fotos de portada: L'aeroport del Prat amb la llacuna de la Roberta en primer pla.

Foto: Jordi Cebrián

La revista té una periodicitat semestral, i un tiratge de 1200 exemplars que s'envien gratuïtament als socis de l'entitat, i a les principals institucions i ONGs.

La seva finalitat és la sensibilització ambiental i la difusió de les activitats que DEPANA porta a terme, i està oberta a les reflexions respectuoses de qualsevol persona implicada en la lluita per a la sostenibilitat.

La publicació no es fa responsable de les opinions dels seus col·laboradors.

Imprimeix: Impremta Gràfiques Robert en paper ecològic BIO-TOP

Dipòsit legal: B-48225-2009

Imatge © NxTide, en Pixabay.com

Una apagada de tota la xarxa elèctrica peninsular no passa cada dia. Una desaparició sobtada del fluid en tres estats simultàniament i en menys de 10 segons és un daltabaix mai vist. Sense corrent es va aturar pràcticament tot. La nostra dependència ens inutilitza absolutament. Certament, més enllà de l'esglai posterior i les inacabables anècdotes que a tots ens van ocórrer, poca cosa es pot afegir. Trigarem un temps llarg en tenir explicacions i, quan en tinguem, mai seran especialment convincents. Com a ciutadans, seguirem malfiant-nos tot i que ens encantaria confiar en que tenim un servei estable i fiable. El no donar respostes raonablement immediates sempre alimenta la teoria de la conspiració, cosa que no ajuda a prendre decisions centrades. El nostre sistema s'ha revelat un castell de cartes i, malgrat els avisos de la Covid 19, no hem fet res per revertir-ho.

Aquest recent incident no és menor. Cal recordar que la producció elèctrica és un dels negocis més importants del país, cosa perfectament detectable dins de l'índex borsari espanyol de referència. Tampoc no ofereix moltes garanties que de bones a primeres es culpi a les energies renovables i es vulgui incidir en la fiabilitat de l'energia nuclear, especialment si el megàfon l'empra Foment del Treball... Hem de recordar que les empreses productores treballen en un règim de monopoli "de facto". A banda, s'ha de remarcar novament que les més grans són totes d'origen públic. La seva privatització relativament recent i les portes giratòries amb els càrrecs electes són una constant al sector, però tots sabem que això no ho canviarem.

Resulta inconcebible que la xarxa bàsica d'interès general estigui en bona part privatitzada i cotitzada en borsa, perquè per evitar perdre pistonada mai deixarà aflorar la causa real. Però ultra els debats (tots interessats) a favor i en contra de les energies "netes" per oposició amb les que no ho semblen, el problema no explicitat segueix essent una excessiva centralització. No endebades, perifèrics com les illes o les places africanes van superar la prova sense despentinarse. El futur per al medi i per a nosaltres com a consumidors segueix essent un model descentralitzat. El sistema econòmic sempre tendeix a la unificació, però la història té molts exemples de desaparició d'ens socioeconòmics sobredimensionats... La complexitat sempre demana diverses estratègies combinades i això és incompatible amb els monopolis, com hem dit abans. Fins que la base del sistema no estigui descentralitzada i siguem capaços d'autosubministrar-nos un mínim amb facilitat, aquest problema no cessarà. També mancaria encetar seriosament mesures per reduir el consum, un altre tema que no existeix, atès que no podem omplir tota la nostra geografia de plaques solars i aerogeneradors en nom d'una mal entesa sostenibilitat.

La Junta Directiva de DEPANA

Secans de Ponent amenaçats

un dels hàbitats naturals més amenaçats de desaparició

El secans de Lleida són un dels hàbitats més desconeguts i amenaçats de Catalunya. La transformació a regadiu dels conreus de secà i de les estepes ja fa temps que va començar amb el Canal d'Urgell a finals del segle XIX.

Ha estat, però, darrerament amb la construcció del Canal Segarra-Garrigues que el procés de canvi d'usos del sòl s'ha accelerat, amb un gran increment de plantacions d'arbres fruiters sobre hàbitats estèpics; la conseqüència directa d'aquest fet ha estat l'impacte negatiu sobre diverses espècies d'ocells vinculats a aquests ambients, com són la xurra, la ganga, l'alosa becuda o la terrerola comuna (amb poblacions al llindar de l'extinció), o el sisó (amb una dinàmica poblacional en descens continu). De fet, l'impacte del Canal Segarra-Garrigues sobre les aus estèpiques va comportar l'obertura d'un procés d'infracció per part de la Unió Europea contra el Regne d'Espanya, a resultes d'una denuncia presentada per l'entitat SEO Birdlife. L'estat espanyol va ser condemnat per part del Tribunal de justícia de la Unió europea i com a conseqüència d'aquest fet la Generalitat de Catalunya va haver d'establir noves mesures compensatòries a la inicials previstes a la Declaració d'impacte ambiental (DIA) d'aquesta gran obra hidràulica.

Sisó (*Tetrax tetrax*).

Foto © Oriol Muntané

La destrucció dels secans posa en perill les poblacions dels ocells estèpics com la xurra (*Pterocles orientalis*). Foto © Carles García

“ L'impacte del Canal Segarra-Garrigues sobre les aus estèpiques va comportar l'obertura d'un procés d'infracció per part de la Unió Europea contra el Regne d'Espanya ”

Les mesures compensatòries, Acord GOV/66/2018, modifiquen les de l'Acord GOV/184/2010 i estableixen, entre d'altres accions, la necessitat de comprar o arrendar un total de 3400 hectàrees repartides entre els diferents espais dels Secans del Plana de Lleida, inclosos en la Xarxa Natura 2000. En concret la previsió de l'any 2018 era la compra de 1350 hectàrees i el lloguer de 2050 hectàrees. La realitat és que, a hores d'ara, els arrendaments de terres previstos si que s'han realitzat, però respecte a la compra de terrenys els avenços són més modestos, a finals de l'any 2024 només s'havien comprat 398,85 hectàrees. Més enllà d'aquestes dades, però, el que està succeint és que, fins i tot dintre de les zones no regables determinades per la Declaració d'Impacte Ambiental del Canal Segarra Garrigues, s'estan plantant arbres fruiters i destruint els hàbitats protegits, vitals per a la supervivència de l'avifauna estèpica. Un cas especialment greu és el de l'espai de la Xarxa Natura 2000 Secans del Segrià-Utxesa, on de la seva superfície total de

7706 hectàrees, un total de 2685,20 (34'80%) ja han estat transformades, molts cops en total connivència amb el Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya.

Hem de tenir en compte que en aquest espai de la Xarxa Natura 2000 es troben els últims exemplars de xurra a Catalunya (de 4 a 6 exemplars). La bona notícia és que, gràcies a la informació aportada al mitjans de comunicació per part de DEPANA, IPCENA i SEO BIRDLIFE, la Generalitat de Catalunya ha denunciat penalment, per primer cop, davant la Fiscalia de Lleida una empresa per la destrucció d'hàbitats naturals protegits. Esperem que aquest fet serveixi d'exemple a les empreses que fins ara han actuat impunement destruint les darreres estepes de la Plana de Lleida; i d'altra banda, és de desitjar que, el més aviat possible, la Generalitat acabi de comprar les hectàrees de secans a les que es va comprometre l'any 2018.

Francesc Espinal

Previstos sobre un àrea protegida inclosa en l'ampliació de la ZEPA

Macrohivernacles

una nova amenaça per al Delta del Llobregat

La recent ampliació de la Zona d'Especial Protecció per a les Aus (ZEPA 146) al Delta del Llobregat, anunciada per la Generalitat de Catalunya el juliol de 2024, es veu avui qüestionada per la construcció de nous macrohivernacles en una de les àrees més valuoses des del punt de vista ambiental. DEPANA denuncia que aquesta actuació podria ser il·legal i posa en perill un dels principals corredors migratoris de les aus del país.

Els hivernacles s'han construït dins dels Camps de Ca l'Inglada, Casa Gropa i erms de Burés, una zona reconeguda pel mateix Servei de Fauna i Flora de la Generalitat com una de les més rellevants del Delta, amb la presència de 50 espècies d'aus protegides. Aquesta àrea no només serveix de pas per a aus migradores sinó que també és fonamental com a zona d'alimentació d'un gran nombre d'espècies de rapinyaires com l'àguila cuabarrada.

La situació és especialment preocupant perquè, tal com reconeixen diversos informes oficials, l'aeroport de

Barcelona actua com una barrera per a les aus, forçant-les a desviar-se cap a l'interior del Delta. El corredor de Ca l'Inglada és, doncs, vital per evitar col·lisions i capturaments en zona aeroportuària. La presència de grans infraestructures agrícoles en aquest punt pot trencar l'equilibri ecològic i reduir dràsticament la capacitat de pas i reproducció de diverses espècies.

“Els hivernacles s’han construït dins dels Camps de Ca l’Inglada, Casa Gropa i erms de Burés, una zona reconeguda pel mateix Servei de Fauna i Flora de la Generalitat com una de les més rellevants del Delta, amb la presència de 50 espècies d’aus protegides”

Recordem que aquesta ampliació de la ZEPA va ser una resposta tardana a les pressions de la Comissió Europea, que va iniciar un procés d'infracció el 2012 arran d'una queixa presentada per DEPANA. Ara, paradoxalment, la protecció oficial arriba de la mà d'un projecte que podria comprometre greument els valors naturals que

pretenia preservar. Davant d'això, hem denunciat els fets a l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), responsable de vetllar per la legalitat urbanística al Parc Agrari del Delta. També es planteja traslladar el cas novament a la Comissió Europea, per denunciar la incoherència entre el discurs institucional i les actuacions sobre el territori.

La construcció d'aquests hivernacles obre un nou capítol de conflicte entre el desenvolupament agrícola intensiu i la conservació del patrimoni natural, i posa en evidència la fragilitat de les garanties ambientals a Catalunya, fins i tot en zones incloses dins de la xarxa europea Natura 2000.

Montserrat Jané

Construcció d'un macrohivernacle al Delta del Llobregat. Foto © DEPANA

L'impacte sobre la fauna salvatge

Els gats i la biodiversitat

La presència de gats domèstics a la natura comporta un problema molt greu per a la biodiversitat degut a la severa afectació sobre la fauna autòctona, com a depredadors insaciables. Tanmateix, la regulació sobre mascotes tendeix a centrar-se en el benestar dels animals domèstics per sobre de la conservació dels animals salvatges, com s'analitza en aquest article.

El gat domèstic (*Felis silvestris catus*) és abundant i comú a Catalunya i al conjunt de la península Ibèrica. El podem trobar com a animal domèstic que viu dins les cases (293.029 gats registrats al Registre general d'animals de companyia - ANICOM de Catalunya el 24/02/2025), com a gat feral o comunitari que viu en colònies de carrer alimentades per humans (a Catalunya són de l'ordre de desenes de milers), i també com a gat assilvestrat que sobreviu sense aportació humana d'alimentació (la població catalana s'estima en 5.000-10.000 exemplars segons Ruiz-Olmo i Camps). Aquest felí s'ha estès globalment de la mà de l'ésser humà a partir de la domesticació del gat de Núbia (*Felis silvestris lybica*) que va iniciar-se a l'Orient Mitjà entre els anys 7.500 i 7.200 aC. És molt important no confondre'l amb el gat fer o salvatge (*Felis silvestris silvestris*), espècie autòctona protegida, amb què s'hibrida i en compromet encara més la seva conservació, que ja és complicada de per si.

Les colònies felines són agrupacions de fins a desenes de gats que es troben ubicades a la via pública (espais urbans, periurbans i naturals) i que estan específicament regulades i protegides per la Llei 7/2023, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals. Actualment, per a la gestió d'aquestes poblacions s'aplica el mètode de captura, esterilització i retorn (CER) des dels ens

municipals, que en són les administracions competents a l'Estat espanyol. Aquesta gestió té com a objectiu la progressiva reducció d'aquestes colònies, si bé en els darrers anys la població de gats de carrer ha experimentat un augment continuat tot i els esforços d'esterilització. Tanmateix, cal tenir present que tot i que no tinguin capacitat reproductora, els gats conserven intactes les seves capacitats depredadores sobre la fauna autòctona.

L'impacte dels gats sobre el medi natural

Tant els gats domèstics que surten de les cases, com els gats de colònia i els assilvestrats interaccionen directament amb el medi natural que els envolta i, particularment, amb la resta de grups faunístics. Aquesta relació amb els ecosistemes és molt intensa perquè el gat domèstic ocupa un ampli rang d'hàbitats, i té una gran capacitat d'adaptació i supervivència en zones urbanes i periurbanes, maximitzades per l'alimentació artificial i cures proporcionades directament o indirecta pels éssers humans.

Ecològicament, es considera que el gat és una espècie invasora quan abandona

“S'estima que el gat domèstic és el responsable del 14% d'extincions mundials de mamífers, ocells i rèptils registrades i està considerat una greu amenaça per la fauna salvatge i la seva conservació”

l'hàbitat domèstic, estableix poblacions al medi natural i interacciona directament amb els ecosistemes. Els gats domèstics, en ser alimentats per humans, no depenen per a sobreviure de les preses que cacen i és per aquest motiu que poden extingir una o més espècies presa sense que els suposi una afectació com succeeix als depredadors salvatges. A partir dels diversos estudis fets en els darrers anys a escala internacional, s'ha constatat que depreden sobre un ampli ventall de preses, com mamífers (insectívors, quiròpters, carnívors, rosegadors i lagomorfs), ocells (sobretot passeriformes, columbiformes i galliformes), rèptils, amfibis, insectes (sobretot lepidòpters i odonats), aràcnids,

Gats al carrer. Foto © Jordi Cebrian

“Ecòlogicament, es considera que el gat és una espècie invasora quan abandona l'hàbitat domèstic, estableix poblacions al medi natural i interacciona directament amb els ecosistemes”

El gat aguantant a les seves preses.
Foto: Cortesia de Paco Torres

“Aquesta necessitat de regulació entre l’interès dels propietaris o alimentadors de gats i l’interès públic de conservació de la biodiversitat i el patrimoni natural és cada cop més exigida per la comunitat científica, si bé representa un gran cost econòmic i suposa un cost polític que molt sovint molts governants no volen assumir.”

crustacis, gasteròpodes i oligoquets. S’estima que el gat domèstic és el responsable del 14% d’extincions mundials de mamífers, ocells i rèptils registrades i està considerat una greu amenaça per la fauna salvatge i la seva conservació. Aquest fenomen s’accentua i es magnifica en illes, on s’hi han documentat, per exemple, extincions com la de la sargantana italiana de l’illa de San Estefan (*Podarcis sicula sanctistephani*) o d’ocells com la del cargolet de Lyall (*Xenicus lyalli*), que va ser extingit a escala mundial pel un sol gat en 4 mesos des que el faroner el va introduir a l’illa d’Stephens, a Nova Zelanda.

Així doncs, els esforços de conservació de les espècies salvatges afectades per la depredació dels gats són particularment desafiants per la seva associació amb la companyia humana. Ara bé, la contínua negació dels impactes de la depredació dels gats es fa palesa en les polítiques de gestió de poblacions de gats en llibertat i la regulació dels comportaments de tinença de mascotes, que posa el focus en el benestar dels animals domèstics per sobre del dels animals salvatges.

Un cas proper: l’efecte dels gats sobre la sargantana ibero-provençal a la Serra de Collserola

La sargantana ibero-provençal (*Podarcis liolepis*), si bé antigament era molt abundant en ambients antropitzats, és cada cop menys comuna a Catalunya i ha desaparegut en moltes localitats històriques. El desembre de 2024 es va publicar un article al Butlletí de la Societat Catalana d’Herpetologia, on els autors exposem els resultats d’un estudi

desenvolupat a la plana del Vallès per tal d’avaluar l’efecte dels gats sobre les poblacions d’aquesta sargantana. Concretament, s’hi van estudiar poblacions de sargantana amb i sense presència de gats, moltes incloses dins del Parc Natural de la Serra de Collserola.

Els resultats de l’estudi són clars i contundents. En primer lloc, es conclou que l’abundància de sargantanes és inversament proporcional a la presència de gats: la màxima abundància de sargantanes s’assoleix quan no hi ha gats i a mesura que el número de felins augmenta disminueix l’abundància de rèptils, fins a desaparèixer completament quan el nombre de gats és alt. En segon lloc, s’hi posa de manifest que la presència de gats estaria relacionada amb el comportament de fugida de les sargantanes: aquestes serien més esquives en presència de gats, fet que faria dedicar més recursos i esforços a la fugida, la defensa i la protecció envers els depredadors, en detriment de l’alimentació i altres funcions vitals. En tercer lloc, s’observa una major taxa d’afectació de cues en aquelles localitats on els gats són presents. Si bé pot semblar un efecte lleu, la pèrdua de la cua té repercussions directes en els individus, ja que implica limitacions en la locomoció, reducció del seu estatus social, despesa energètica en la regeneració, pèrdua de reserves energètiques caudals (greix) i disminució de la capacitat de termoregulació. Finalment, l’estudi també revela una menor mida corporal de les sargantanes en localitats on la

presència dels gats és alta. Per tot plegat, l’efecte negatiu de les colònies de gats sobre les sargantanes ibero-provençals a la serra de Collserola és innegable. Aquest i altres resultats similars haurien de fer replantejar totes les polítiques públiques de gestió que ignoren i alimenten aquest problema mediambiental.

**Enric Ortega,
Antigoni Kaliontzopoulou i
Raül Ramos**

El cas escocès

Actualment, Escòcia està estudiant un nou marc legal que permeti disminuir l’efecte letal dels gats sobre la biodiversitat, a partir d’un informe elaborat per la Comissió Escocesa per el Benestar Animal (SAWC). Entre d’altres, s’hi exposa que anualment els gats domèstics provoquen la mort de 700 milions de mamífers, ocells i rèptils. Entre les mesures que el govern té sobre la taula destaca la restricció de la presència de gats als espais ecològicament sensibles, que passaria per la prohibició que els particulars deixin sortir lliurement els seus gats de casa. Aquesta necessitat de regulació entre l’interès dels propietaris o alimentadors de gats i l’interès públic de conservació de la biodiversitat i el patrimoni natural és cada cop més exigida per la comunitat científica, si bé representa un gran cost econòmic i suposa un cost polític que molt sovint molts governants no volen assumir.

És l'aeronàutica una coartada per al projecte d'ampliació de l'Aeroport de Barcelona?

Desgranem en aquest article els arguments en contra de l'ampliació de l'aeroport de Barcelona-El Prat des del punt de vista de l'aeronàutica i que posen en evidència les raons aportades per l'Administració i pel lobby empresarial i social defensors d'aquesta actuació

El projecte d'ampliació de l'aeroport de Barcelona-El Prat, plantejat per AENA i secundat per les elits econòmiques del país, compta amb el suport declarat de l'actual govern de Catalunya. La proposta té per objectiu augmentar el tràfic aeri fins a 90 operacions per hora i disposar de més connexions de llarg radi amb Amèrica, Àsia i Àfrica per tal d'aconseguir atreure més viatgers de negocis. L'objectiu final és reconvertir part de la Terminal 2 (T2) en hotels, zones de negoci i d'oci. La proposta passa per allargar 840m la tercera pista, cosa que suposaria la destrucció de la llacuna de la Ricarda, un espai natural que disposa del grau més alt de protecció comunitària (LIC/ZEPA/Xarxa Natura 2000). Com que la Ricarda es troba sota el paraigua de la normativa ambiental europea, per tirar endavant el projecte, els seus impulsors hauran de fer valer un article excepcional, argumentant la urgent i imperiosa necessitat del projecte per aconseguir l'aval de la Comissió Europea.

Mai està de més recordar que és un contrasentit fomentar el transport aeri (un dels més contaminants) en la cruïlla històrica en què ens trobem, amb el canvi climàtic i la lluita per la descarbonització com a teló de fons. Tampoc cal ser un geni per pronosticar que l'arribada de més avions suposaria l'arribada de desenes de milers de nous turistes i, de retruc, un increment de la massificació de la ciutat, cosa que provocaria més gentrificació (l'expulsió dels veïns de tota la vida) i altres problemes socials derivats.

“La lògica de construir grans projectes com a eix vertebrador/vector inductor de l'economia obeeix a una visió política desenvolupista més pròpia del segle passat.”

La lògica de construir grans projectes com a vectors inductors de l'economia obeeix a una visió política *desenvolupista* més pròpia del segle passat. Dissortadament les nostres elits econòmiques s'hi aferren encara avui dia, incapaces de projectar visions alternatives del progrés social i del creixement econòmic que no passin per l'exacerbació del model turístic-urbanístic imperant de totxo, neu i platja.

Més enllà d'aquestes consideracions, l'absurd del cas és que AENA i el lobby dels defensors de l'ampliació no poden emprar arguments de l'aeronàutica com a pretext per justificar aquesta empresa. En aquest article desmuntarem un per un aquests arguments, demostrant que el projecte no respon estrictament a cap necessitat d'interès públic prioritari, sinó que el veritable motiu que hi ha al darrere són interessos urbanístics i immobiliaris purament especulatius.

El model de gestió aeroportuari

Actualment l'aeroport de Barcelona-El Prat disposa de tres pistes d'enlairament i aterratge: n'hi ha dues en paral·lel que

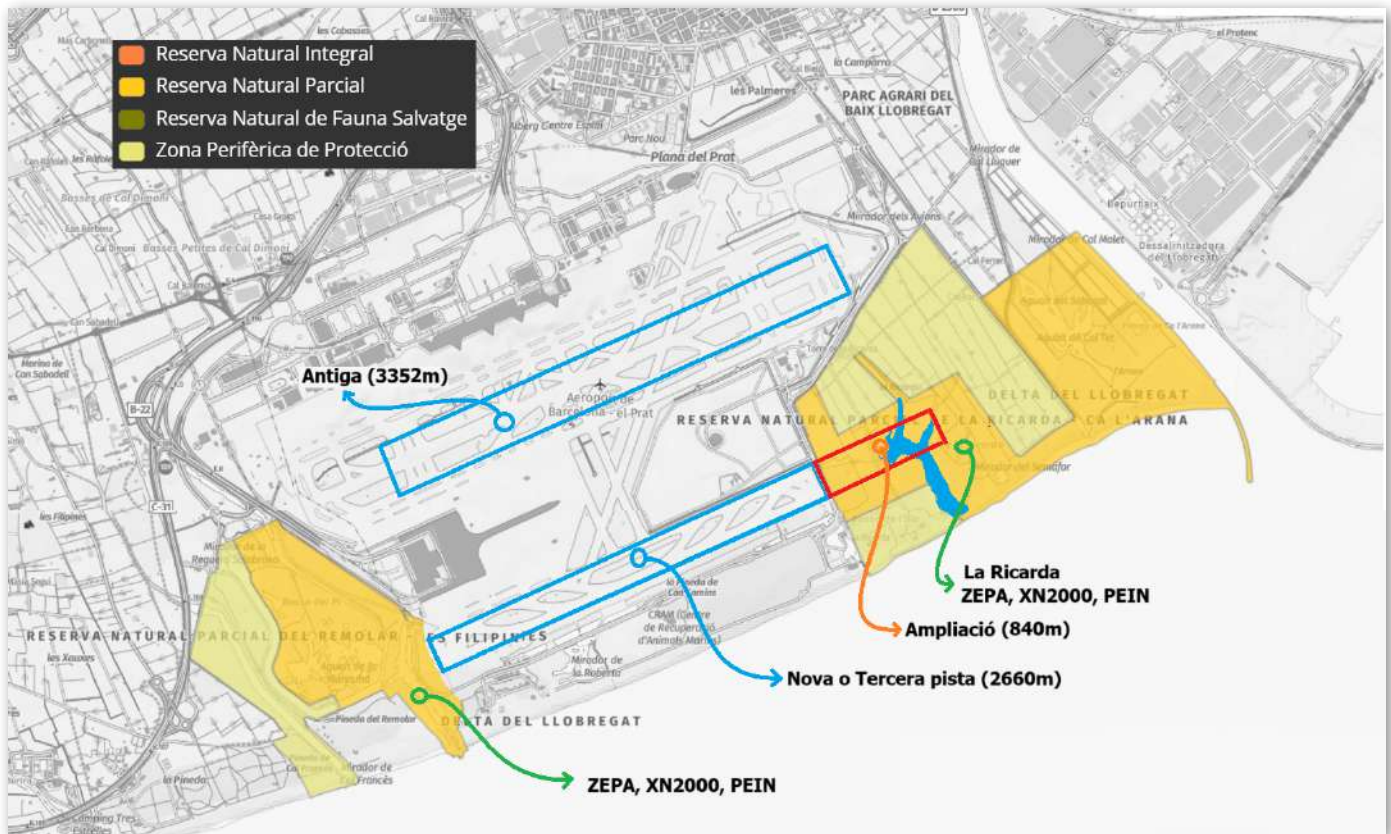
s'utilitzen per al gruix del trànsit diürn i una altra, que les creua obliquament, que s'empra sobretot per al poc trànsit nocturn. Les dues pistes paral·leles no són iguals: l'antiga, al costat muntanya, és més llarga i mesura 3.352m, mentre que la nova, més propera al mar, fa 2.660m. A la darrera ampliació de l'aeroport, ara fa 20 anys, és quan es va crear aquesta darrera pista més petita (també anomenada la *tercera*). Llavors es va projectar que fos paral·lela a la principal i que ambdues estiguessin separades a la distància que determina la normativa OACI perquè les operacions d'enlairament i aterratge de les dues pistes principals fossin independents i s'aconguís el màxim de 90 operacions aèries per hora.

Als avions els costa més enlairar-se que aterrar, ja que quan emprenen el vol han

Aterratge d'un A380 a El Prat. Airbus ha deixat de fabricar aquest model, al igual que Boeing ha tancat la línia de producció del B747, degut a la escassa demanda d'aquests grans "jumbos" a nivell mundial en favor d'avions bimotors més eficients.

Foto © Jordi Mateu Valls

Proposta d'ampliació de l'aeroport. Font cartogràfica: SIG dels Espais Naturals Protegits de Catalunya – Generalitat de Catalunya (CCO)
<https://sig.gencat.cat/visors/enaturals.html>

d'anar plens de combustible i el seu pes total és molt gran, mentre que quan aterren, bona part del combustible ja s'ha consumit i l'avió va més lleuger. Per aquest motiu, inicialment, es va destinar la pista llarga als enlairaments i la petita als aterratges.

A més a més, durant l'enlairament els avions fan més soroll que quan aterren i, en fer-ho per la pista llarga (costat muntanya), havien de passar per sobre les urbanitzacions litorals de Gavà i Castelldefels. Quan els veïns d'aquestes poblacions es van mobilitzar contra el soroll, aconseguint decisions judicials favorables, AENA va desestimar la configuració de la pista llarga per als enlairaments. Així doncs, els avions ara han de sortir per la pista petita, més propera al mar i, quan s'enlairen han de fer un viratge forçat per tal d'allunyar-se

“La tendència actual de les aerolínies per a vols intercontinentals és operar amb avions amb capacitats mes reduïdes que les que ofereixen els grans "jumbos", molt cars d'operar i de reparar”

el més ràpid possible de terra ferma, minimitzant l'impacte acústic sobre la població costanera.

Per tant, avui dia el gruix dels avions al Prat s'enlaira per la pista petita i aterra per la pista gran, just al contrari del que succeeix a la immensa majoria dels aeroports de tot el món on operen amb esquemes de pistes similars a la del Prat. Tan sols als avions més pesants els és permès d'enlairar-se ocasionalment per la pista llarga; fet que obliga, en moments d'alta densitat d'arribades, a aturar les aproximacions d'atterratge. Com a conseqüència d'una decisió política de compromís, l'aeroport ha quedat estancat en les aproximadament 70 operacions per hora de mitjana.

Cal allargar la pista per no tenir problemes en un futur?

L'argument dels partidaris de l'ampliació de la tercera pista és, doncs, aconseguir desvincular definitivament les dues pistes i poder tornar a les 90 operacions per hora que s'havien d'assolir amb la darrera ampliació.

Tanmateix, la tendència actual de les aerolínies per a vols intercontinentals és operar amb avions amb capacitats més reduïdes que les que ofereixen els grans "jumbos" (B747, A340, A380), molt cars d'operar i de reparar. Els nous models són

“Els vols intercontinentals són operats majoritàriament per aerolínies de bandera que al seu darrera tenen un estat que les financia. Moltes aerolínies low-cost que han intentat obrir mercat intercontinental han fracassat degut a l’alt cost que suposa mantenir diferents models d’avions”

més lleugers i van equipats amb motors moderns, més eficients, més potents i més silenciosos. La clau de volta està en que aquests nous avions fan que es redueixi la llargada necessària en les pistes d'enlairament. Per exemple, els models B787, A330 i A350 poden operar en pistes de 2.800m (al màxim de càrrega) i actualment s'enlairen regularment per la pista petita (2.660m) per anar a cap a Singapur, Beijing, Seoul i Los Angeles. Dels nous avions intercontinentals, només el Boeing 777 necessita una pista de 3.000m si va carregat al màxim i, de fet, per viatges de 9.000km com a Sao Paulo o a Mèxic, també fa servir la pista petita.

L'estany de la Magarola en primer terme. Foto, amb la reserva de la Ricarda al fons. @ Gerard Viader

No és admissible que la proposta actual sigui ampliar la pista 840m, malmetent el patrimoni natural de forma irreversible, per atendre models obsolets d'avions grans i pesats. Aquests són autèntics dinosaures de l'aviació que ja no es fabriquen i que en un futur no gaire llunyà deixaran d'existir.

S'ha d'allargar la tercera pista fins als 3.500m?

La petició urgent i inajornable dels defensors de l'ampliació és allargar la pista 840m, fins als 3.500m. Cal tenir en compte que les 4 pistes de Madrid-Barajas són de 3.200m. Per què volem 300m més que l'aeroport HUB Intercontinental d'IBERIA? Pot ser complex d'inferioritat o potser l'autèntic motiu és perquè són els 300m necessaris per tallar totalment la làmina d'aigua de la Ricarda? Ja que un cop tallada la llacuna, perdria el seu alt valor ecològic i seria més factible canviar els seus usos.

És necessari crear una tercera terminal?

Un aspecte sorprenent de l'aeroport de Barcelona és que té les seves terminals molt separades i es fa molt difícil la connexió o *transfer* entre avions. És a dir, per fer segons quines escales a Barcelona, s'ha d'anar de la T1 a la T2 (a vegades fins i tot havent de recollir la maleta), sortir de l'aeroport, anar a l'altre terminal i tornar a passar pels controls de seguretat. És per aquest

motiu que l'antiga terminal (T2) està infrautilitzada i sols hi trobem les companyies *low-cost* (Ryanair, EasyJet i Jet2.com i Norwegian).

Abans de pretendre allargar les pistes, AENA podria demostrar que té un interès real amb El Prat, facilitant un transport intern entre terminals. També s'haurien d'implementar recursos tendents a la descarbonització, especialment a la instauració de vehicles elèctrics pels serveis de plataforma a la zona aire, incloent transport d'equipatges, vehicles de *handling* i transport de passatgers a aeronaus estacionades en posicions remotes ("jardineres"). Aquestes accions haurien de ser realment prioritàries, molt abans de pensar en l'ampliació de les instal·lacions.

Barcelona, Hub Intercontinental?

Els vols intercontinentals són operats majoritàriament per aerolínies de bandera que al seu darrera tenen un estat que les financia. Moltes aerolínies *low-cost* que han intentat obrir mercat intercontinental han fracassat (Norwegian, Jetlines, WOW...) degut a l'alt cost que suposa mantenir diferents models d'avions. La pregunta és: Quina aerolínia invertiria en un HUB a Barcelona? La resposta és LEVEL, una *low-cost* que opera amb 7 avions en vols intercontinentals des de Barcelona. Però LEVEL és del grup IAG (el mateix que IBERIA) i va ser creada per fer la competència a Norwegian.

Sempre que una companyia ha intentat utilitzar Barcelona com a HUB, IAG ha respost fent una competència directa fins que l'altra companyia ha sigut absorbida (cas de Vueling) o ha suspès operacions (Spanair, Norwegian). Madrid-Barajas ha estat tradicionalment el fre a l'expansió del Prat en vols internacionals, degut al caràcter altament centralista del model espanyol pel que fa al transport aeri de passatgers.

Quin és el model aeroportuari més adequat per al país?

El model aeroportuari català pateix d'una extrema concentració crònica de les operacions al seu cap i casal. Aquest model macrocefàlic va en detriment de l'equilibri i cohesió territorials que, per altra banda, tant s'han reivindicat aquests darrers anys a Catalunya. La folia

“No és admissible que es pretengui “mossegar” ni 840m ni 50m de zona ZEPA, doncs la legislació és molt clara al respecte. A més, AENA no és creïble en la defensa de la natura. L'ens aeroportuari té un llarg historial d'incompliments al Delta del Llobregat”

“Cal potenciar els aeroports alternatius de Girona i Reus, actualment infrautilitzats com a destinataris del low cost i dels vols de curt radi, perquè actuïn com a feeders (alimentadors) de l'aeroport principal de Barcelona-El Prat. Aquest és el model que impera actualment a Europa, Amèrica del Nord i bona part d'Àsia”

de la competició amb Madrid ha dut el país, paradoxalment, a un centralisme barceloní desmesurat.

Així doncs, cal potenciar els aeroports alternatius de Girona i Reus, actualment infrautilitzats com a destinataris del low-cost i dels vols de curt radi, perquè actuïn com a feeders (alimentadors) de l'aeroport principal de Barcelona-El Prat. Aquest és el model que impera actualment a Europa, Amèrica del Nord i bona part d'Àsia. Les grans capitals dels països d'aquests continents no concentren el transport aeri en un únic macro-aeroport. En aquest sentit, és menester prioritzar les connexions en tren d'alta velocitat entre aquests tres aeroports per aconseguir la descentralització de bona part del tràfic aeri.

Conclusions

Amb aquest escrit hem volgut demostrar, emprant estrictament arguments de l'aeronàutica, que l'ampliació de l'aeroport no és necessària per assolir l'efecte desitjat d'increment de la capacitat aeroportuària. No és admissible que s'utilitzin aquests arguments per justificar una inversió desmesurada de diners públics, malmetent una peça històrica del que resta del patrimoni natural del segon delta més gran de Catalunya.

Les pistes actuals de l'aeroport de Barcelona-El Prat són suficients perquè hi operin la majoria d'aeronaus, incloses les intercontinentals. El fet que es vulgui ampliar la tercera pista fins als 3.500m, fent-la més llarga que la pista principal (3.352m), demostra que la proposta d'AENA no és seriosa ni respon a criteris operatius. No és admissible que es

El manteniment i creixement d'un gran aeroport internacional en zona ZEPA resulta incompatible, amb la protecció de les aus i la seguretat de les aeronaus.

Fotos © Jordi Mateu Valls

pretengui “mossegar” ni 840m ni 50m de zona ZEPA, doncs la legislació és molt clara al respecte. A més, AENA no és creïble en la defensa de la natura. L'ens aeroportuari té un llarg historial d'incompliments al Delta del Llobregat, com, per exemple, quan va pavimentar hectàrees d'espai natural per fer aparcaments en una zona que havia passat a estar protegida com a compensació ambiental derivada de l'anterior ampliació de l'aeroport (el corredor biològic de la maresma de Can Sabadell, a Viladecans).

Barcelona és el vuitè aeroport europeu en nombre d'operacions, però si es vol incrementar el nombre de passatgers n'hi ha prou en canviar el model de gestió i dedicar les grans inversions que es volen fer en millorar les infraestructures existents de l'aeroport, així com les

connexions als aeroports secundaris de Reus i Girona.

Finalment, cal denunciar que l'allargament de la tercera pista amaga una maniobra especulativa immobiliària ("Plan Inmobiliario del Aeropuerto de Barcelona-El Prat"). Aquest pla preveu la instal·lació d'empreses, hotels i altres equipaments no aeronàutics, al preu de sacrificar sòl ambientalment protegit al més alt nivell europeu. **Cal denunciar, doncs, que aquest és el veritable motiu d'impulsar una ampliació innecessària des del punt de vista aeronàutic i de mobilitat.**

Un cop més l'interès econòmic d'uns quants preval sobre el l'interès general, posant en perill la conservació del patrimoni natural.

Albert Molero

Roger Sanmartí Blanch

Faig allò que m'agrada, sóc fotògraf de natura

És un professional d'alt nivell, un treballador, un «pencaire» que desborda energia, transmet vitalitat i entusiasme per la seva feina, exigent amb ell mateix i que no ha dubtat en dir-me: "no treballo; faig allò que m'agrada: sóc fotògraf de Natura".

Ens hem trobat avui, en un punt del més amable i aturonat Vallès, al llarg d'un matí lluminós i net, amb un toc primaveral, després d'uns dies amb boires persistents i amb el Montseny emblanquinat a l'horitzó.

- Roger, tu ets...?

- Ja de ben jovenet he estat molt aficionat als ocells, sempre m'ha agradat observar-los. Ara sóc un naturalista, especialitzat en fotografia de Natura, amb el màxim respecte per l'entorn natural i el coneixement de les espècies. Cal tenir present que actualment gairebé totes les espècies estan sotmeses a normatives i regulacions de protecció, tant pel que fa a les activitats científiques o a les fotogràfiques, com és el meu cas.

- Però, un professional?

- Mira, ja fa 15 anys, amb el que és el meu soci -i amic- Carles Santana, vàrem decidir fundar una empresa especialitzada: **Photo Logistics**. Aquell dia havíem passat 14 hores junts, tancats dins d'un aguait/trampa per a voltors, sense massa èxit i vam fer un salt

endavant. Vam iniciar-nos amb els secans de Lleida, ja que hi havia molta demanda per part d'aficionats anglesos. I ara ja, com a professionals que som, oferim i organitzem guiatges, assessoraments, gestionem un centenar d'aguits autoritzats («hides»), per tot Catalunya i la resta d'Espanya, viatges internacionals acompanyats, etc. Ens hem diversificat.

- ¿Què ens pots dir dels aguits?

- Els construeixo jo, sí. Per a ús propi i a demanda. Els venem per Internet. Els vidres són especials i molt importants. Permeten veure i fotografiar de dins estant, però no la observació des de l'exterior. Sempre -sempre- han de servir per observar i fotografiar, no pas per molestar ni per interferir de cap manera en el comportament de les espècies i, evidentment, sense ser vistos des de l'exterior. En això som molt curosos i exigents. No sempre és fàcil. Cada espècie té uns horaris d'activitat, que cal conèixer molt bé i no pretendre modificar-los. Jo diria que el fotògraf naturalista, a la paciència, hi ha d'afegir molt de coneixement i respecte.

- Podríem dir-ne un «codi ètic»?

- Sens dubte. Ho tenim assumit des de sempre. I tant!

- I amb experiències adquirides?

- Cert, sí. Per posar un exemple, que sembla fàcil, però no ho és pas: dels esquers per atraure determinades espècies cal fer-ne un ús molt limitat i sense generar mai canvis de conducta indesitjats.

- Contactes amb els propietaris?

- Elemental. Moltes visites prèvies, clarificadores; per negociar. Valorar molt el que en aquell terreny hi pugui haver d'interès. Sovint cal visitar els bars de la zona, contactar amb gent nova, fer-se conèixer, sense aixecar recels entre els propietaris -pagesos- i que ells assumeixin, com un valor afegit, la presència al seu camp o terreny de les espècies en concret. I si cal, acordar una compensació econòmica, també prevista i regulada en determinats casos, pel corresponent Departament de la Generalitat de Catalunya.

- Fins i tot amb algun furtiu?

- Home! Al llarg dels anys alguna vegada potser sí que ho hem fet, aconseguint reconduir alguna informació, valuosa i desaprovada.

- I amb els clients?

- Les xarxes socials són imprescindibles. Exigeix molta feina prèvia, moltes hores

“Cada espècie té uns horaris d'activitat, que cal conèixer molt bé, i no pretendre modificar-los. Jo diria que, el fotògraf naturalista, a la paciència, hi ha d'afegir molt de coneixement i respecte”

Linx ibèric fotografiat des d'un dels hives de Photo-Logistics, garantint sempre el benestar de l'animal. Foto @ Roger Sanmartí

“Crec que des de les Administracions públiques encara valoren els espais naturals i les àrees de màxim interès naturalístic, en primer i gairebé únic lloc, en funció del nombre de visitants que reben i per això fomenten encara més les visites.”

de pantalles: el manteniment d'una web, la recerca de dades i l'assistència a fires. Això és molt important: aprenem molt, intercanviem informació, coneixem altres espais naturals i persones. Un exemple: el gall fer. De cap manera el fotografiarem ja aquí. Anirem a Finlàndia, que ja ens esperen.

- Com vas començar, Roger?

- Com molts aficionats: sortint amb amics; sí, és clar. Més o menys als 16 anys. Tenint com a referent-naturalista/integral al Félix Rodríguez de la Fuente, un ídol molt valorat en aquells anys. Jo he estat anellador de passeriformes, he fet censos, seguiment de voltors a Alinyà, del falcó pelegrí a Barcelona, etc. Sóc soci del ICO des de 1998 i també -naturalment- de DEPANA, des de 1996, on sempre he tingut i segueixo tenint bones amistats, tot i que ja fa 20 anys que no visc a la ciutat. Tinc diverses titulacions, obtingudes en cursos de

professionalització, de tècniques de fotografia, de macro, etc.

- Algun mestre de bon recordar?

- En una fira vaig conèixer, ja fa uns anys, a un fotògraf naturalista professional, persona ja gran, però molt comunicativa i amable, del qual vaig aprendre molt. Hem seguit en contacte i m'agrada considerar-lo com un amic/professor. És el finlandès **Jari Peltomäki**.

- Un «moment màgic» viscut en plena feina?

- Pots imaginar-te tu mateix com deurien de ser els instants que van donar lloc a la foto que veus penjada a la paret d'aquesta sala. (La mirada d'un lleopard africà, en fosca nit).

- Alguna espècie que «faltiiii»?

- Una bona foto del llop. Una que fes possible llegir de prop allò que els seus ulls poden transmetre: no pas de malícia, sinó de saviesa. En tinc algunes, però són massa llunyanes, de la Sierra de Culebra. Ho tinc pendent, sí.

- Com veus, als secans, el foment de la cria del gaig blau i la trenca?

- El primer ha funcionat bé. La instal·lació als llocs correctes de caixes-niu era el que l'ocell blau necessitava. Res més. Però no tant bé -opinió personal- la de la trenca, alliberant exemplars criats en captivitat i amb molta dedicació. Necessiten un suport alimentari artificial, de grills, i d'insectes que ja no troben als camps. La seva àrea, a casa nostra, és al límit

geogràfic extrem de l'espècie. Que, a més, té una ruta migratòria molt complexa i anòmla, com s'ha comprovat darrerament.

- Has conegut algun càrrec públic, amb sensibilitat mediambiental?

- No he tingut aquesta sort. Crec que des de les Administracions públiques encara valoren els espais naturals i les àrees de màxim interès naturalístic, en primer i gairebé únic lloc, en funció del nombre de visitants que reben i per això fomenten encara més les visites. Això consagra la hiperfreqüentació, degradació i en definitiva el «consumisme de natura». El turisme ornitològic/naturalista, que intentem promoure, no pot ser massiu.

- Roger, no és pas fàcil, però ens agradaria molt rebre sovint alguna aportació -bona notícia naturalista- per ajudar-nos a redactar les pàgines verdes del AN («l'Agró Verd»/good-news.) Al Consell de Redacció ens arriba un munt de notícies ambientalment dolentes i cal fer un esforç per evitar el desànim.

- D'acord. Us passaré un breu dels bons resultats del seguiment i protecció dels nius de l'esparguer cendrós, amb les seves adaptacions als anys de sequera. Moltes hores de feina i observacions, detectant els canvis d'ubicació de nius i de costums d'aquesta espècie.

- Moltes gràcies, Roger! Bona feina, sort i fins aviat!

Joan Cuyàs Robinson

Les Madrigueres, un espai natural imprescindible

Un còlit del desert al Baix Penedès

No és rar que cada hivern aparegui algun ocell divagant que faci les delícies dels ornitòlegs. Així, el propassat mes de desembre un còlit del desert Oenanthe deserti va sojornar uns dies al paratge de Les Madrigueres, municipi del Vendrell. Els tècnics diuen que és una fenomen conegut com overshooting, segons el qual les aus quan retornen als seus llocs de cria es "passen de frenada" i arriben més lluny d'on volien anar. Això explicaria que aquest plomífer desertícola africà anés a parar a la Costa Daurada. La peregrinació dels ocellòfils i les fotos que van publicar ens haurien de recordar el miracle que és que aquest espai natural hagi perviscut fins els nostres dies.

El paratge de Les Madrigueres es troba situat a la desembocadura de la riera de la Bisbal, al costat de la platja del mateix nom, i queda delimitat a l'oest per aquesta riera, a l'est pel càmping del Romaní i les zones urbanitzades del Mas d'en Rubió, al nord pel mar i al sud per la via del tren, ocupant unes 25 hectàrees de terreny i uns 500 metres de franja costanera. Una discoteca antiga havia compactat durament el sòl de la part costanera. Fins l'any 2005 va tenir la consideració de sòl urbanitzable no programat, d'acord amb la qualificació que li havia atorgat el Pla General de la població.

La tasca perseverant del GEVEN

Al darrera de la preservació d'aquest espai hi ha hagut la tasca contínua del GEVEN, grup ecologista de la comarca,

que de manera incombustible va mantenir la seva lluita malgrat molts indicis descoratjadors. Àdhuc al 1998 s'havien encetat uns procediments contenciosos administratius on, entre altres coses, es recollia:

"Per altra banda, constitueix l'últim espai litoral no urbanitzat i de caràcter agrícola de tota la comarca del Baix Penedès. A més, i donat el seu caràcter de zona humida, presenta valors ecològics rellevants amb un bon potencial de recuperació, malgrat el seu malmès estat actual. Aquest tram de costa és un autèntic continuum urbà en primera línia de mar. És realment l'última finestra oberta al mar i aquesta és la seva vàlua més essencial."

Diríem que exactament això és el que seguim tenint avui i que és fruit de molt

d'esforç. Com en d'altres campanyes de conservació exitoses, cal una mica de sort, però la base és la mateixa. La dedicació incansable de l'Associació, unes inundacions periòdiques en cada avinguda de la Riera, una conjunció d'astres de caire polític i l'aprovació del Pla Director del Sistema Costaner (PDUSC-2 en aquest cas), van cristal·litzar en el canvi de classificació d'aquesta pastilla de terreny i en la seva restauració. De manera que, a banda d'altres coses interessants, aquest darrer hivern una "mega", com aquest còlit va poder aturar-se per recuperar-se del seu excés de força migratòria.

Luis Xavier Toldrà

*Còlit del desert, visitant de luxe durant uns dies a les Madrigueres
Foto @ Jordi Cebrian*

Reflexions d'Acció Ecologista-Agró després de la pitjor tragèdia al País Valencià

La DANA exposa la vulnerabilitat de l'Albufera

La devastadora situació meteorològica provocada per la recent DANA (Depressió Aïllada en Nivells Alts), que va afectar la demarcació de València el passat 29 d'octubre, ha desencadenat una tragèdia humana i un desastre ambiental de proporcions enormes, les conseqüències dels quals s'amplifiquen mútuament en un cicle que revela la nostra ecodependència.

La prioritat en aquest moment és atendre les necessitats urgents de les persones i comunitats afectades, i Acció Ecologista-Agró vol expressar el seu suport i solidaritat amb elles. Tanmateix, aquest esdeveniment també mostra que la degradació ambiental i les catàstrofes naturals no només destrueixen els ecosistemes, com el de l'Albufera, sinó que augmenten la vulnerabilitat de les poblacions humanes i del territori mateix. La nostra supervivència i benestar estan lligats a la salut de l'entorn, i la destrucció dels ecosistemes genera un cercle d'impactes en què el medi ambient i les comunitats que en depenen es veuen cada cop més perjudicades.

El Parc Natural de l'Albufera, un aiguamoll de vital importància ecològica per a la regió i una valuosa reserva de biodiversitat, ha quedat cobert de residus plàstics, restes de deixalles diverses, aigües residuals sense tractar,

a més de combustibles procedents dels vehicles arrossegats per l'aigua, i així una llarga llista de materials potencialment perillosos. Aquesta contaminació se suma a l'eutrofització i degradació prèvia de l'ecosistema, generant una situació crítica de la qual podria ser impossible (o molt difícil) recuperar-se completament sense una intervenció a gran escala. Les condicions generades per la DANA han amplificat aquesta fragilitat, agreujada per un model de gestió ambiental que no ha aconseguit protegir l'aiguamoll d'aquests impactes.

El canvi climàtic, una realitat que exigeix una acció immediata

El fenomen de la DANA, cada cop més freqüent i sever, és una manifestació dels efectes del canvi climàtic. La creixent intensitat de les precipitacions, alimentada per l'escalfament global, representa una amenaça constant per a

“La nostra supervivència i benestar estan lligats a la salut de l'entorn, i la destrucció dels ecosistemes genera un cercle d'impactes en què el medi ambient i les comunitats que en depenen es veuen cada cop més perjudicades”

àrees com l'Albufera. Aquest episodi mostra de nou amb claredat que el canvi climàtic ja no és una amenaça llunyana, sinó una realitat present que exigeix una acció immediata.

Les poblacions veïnes a la rambla del Poio han patit un impacte devastador a causa del desbordament d'aquest llit,

Acumulació de runam a l'Albufera. Foto © Acció Ecologista-Agró

Neteja de l'espai natural. Foto © Acció Ecologista-Agró

que va quadruplicar el seu cabal habitual, inundant les localitats al seu pas. Aquest succés posa de manifest la importància de considerar el creixement urbà i les construccions pròximes a zones qualificades com a inundables. Segons els mapes de zones inundables de la província de València, disponibles al Sistema Nacional de Cartografia de Zones Inundables (miteco.gob.es), aquestes àrees ja estaven identificades com d'alt risc. La manca d'atenció a les advertències científiques i la planificació urbana inadequada han incrementat la vulnerabilitat d'aquestes comunitats.

En aquest sentit, Acció Ecologista-Agró insta les autoritats a desenvolupar un pla de restauració ambiental integral, que no només atengui la neteja i recuperació de l'aiguamoll, sinó que també adapti les infraestructures i treballi en la gestió preventiva dels municipis situats a la rambla del Poio per minimitzar l'impacte que sobre ells puguin tenir futurs fenòmens climàtics. Una tasca que, necessàriament, ha de basar-se en les recomanacions de la comunitat científica, obviades i menyspreades fins ara en les decisions polítiques en favor dels interessos

econòmics i especulatius, i que ha de dur-se a terme de la mà d'entitats conservacionistes i ecologistes, així com de la resta d'agents implicats, atès que ofereixen coneixements i perspectives que permeten obtenir una fotografia completa i no parcial de la realitat i necessitats de cada territori.

Conèixer el funcionament de les nostres conques és fonamental

A més, considerem important l'establiment d'una estratègia educativa en medi ambient eficaç que fomenti entre la societat civil un major coneixement del territori que habitem. Comprendre el funcionament de les nostres conques, vessants, rius i barrancs, així com adquirir nocions bàsiques de meteorologia i geografia local, resulta fonamental perquè la ciutadania s'impliqui en la preservació del seu entorn, en els processos de participació ambiental i pugui adaptar-se als riscos naturals en un context de crisi climàtica.

La protecció de l'Albufera i d'altres espais naturals no és només una qüestió de responsabilitat local, sinó un

“El fenomen de la DANA, cada cop més freqüent i sever, és una manifestació dels efectes del canvi climàtic. La creixent intensitat de les precipitacions, alimentada per l'escalfament global, representa una amenaça constant per a àrees com l'Albufera. Aquest episodi mostra de nou amb claredat que el canvi climàtic ja no és una amenaça llunyana, sinó una realitat present que exigeix una acció immediata”

imperatiu ambiental global. Des d'Acció Ecologista-Agró fem una crida a la societat civil i a les administracions perquè sumin esforços i treballin conjuntament en la preservació d'aquests ecosistemes. La magnitud del desastre actual és un recordatori urgent que hem d'actuar ara per protegir les generacions presents i futures, promovent una relació amb l'entorn que transcendeixi l'interès humà.

Eva Tudela
Acció Ecologista-Agró

“Acció Ecologista-Agró insta les autoritats a desenvolupar un pla de restauració ambiental integral que, necessàriament, ha de basar-se en les recomanacions de la comunitat científica, obviades i menyspreades fins ara en les decisions polítiques en favor dels interessos econòmics i especulatius”

Quines solucions de prevenció caldria prendre

Catalunya i la DANA

La catàstrofe de la DANA de València podria produir-se també en terres catalanes? Segons els experts consultats fa unes setmanes pel diari Ara, la resposta és un sí rotund.

Reproduïm tot seguit alguns dels principals arguments que recull l'article del diari Ara i que podeu consultar de forma íntegra al seu web.

Segons l'Agència catalana de l'Aigua ACA fins al 15% del territori català es pot considerar inundable i un 9% de la població catalana, més de 70 mil persones, viuen en aquestes zones.

Fins a 520 municipis catalans estan obligats per llei a tenir llistat un pla de protecció civil, però la meitat encara no ho tenen.

Les construccions humanes no sempre estan preparades per resistir els embats de la natura, en forma de pluges torrencials i desbordaments de rius, que cada cop són més freqüents.

Els experts consultats pel diari Ara apunten a una transformació gradual del territori a fi de fer-lo més sostenible i resilient, oferint més amplitud als cursos fluvials i a la costa i generant espais on dirigir l'aigua de forma controlada en cas de riudes.

Tant el riu Llobregat com el Besòs tenen unes característiques que els

converteixen en escenaris factibles on pugui succeir el mateix que a València: gran presència de polígons industrials, autopistes i altres infraestructures que impedeixen el pas de l'aigua, i les pluges que poden ser fortes a les seves capçaleres. El mateix es pot dir de la zona del Vallès Oriental, on conflueixen els rius Congost, Mogent, Tenes i Ripoll. Inclús el Camp de Tarragona, on es donen unes condicions orogràfiques similars a les de València, amb un mar també molt calent, les possibilitats que ens afecti una Dana no són gens descartables.

Tres possibles solucions

Segons els experts consultats cal, en primer lloc, actualitzar les dades de risc de pluges fortes en funció del nou escenari de canvi climàtic, i actualitzar alhora els mapes disponibles. S'haurien de fer més i més acurades simulacions, per prioritzar els espais allà on s'hauria d'actuar abans.

Una segona solució seria fer actuacions més o menys ràpides i específiques allà on són els punts més crítics, per adaptar, o inclús eliminar si cal, aquelles edificacions properes a rieres o a la línia

“Cal una transformació gradual del territori a fi de fer-lo més sostenible i resilient, oferint més amplitud als cursos fluvials i a la costa i generant espais on dirigir l'aigua de forma controlada”

de la costa i que poden causar més danys personals.

I en tercer lloc, i com a solució a més llarg termini, caldria desplaçar centenars de grans construccions i infraestructures fetes en zones de risc d'inundacions a espais més segurs, com és el cas de carreteres, polígons industrials, escoles o residències que estan a tocar de les lleres del riu Besòs, de la Tordera o del Llobregat. I quant a la costa s'hauria de replantejar el pas de la via del tren que ressegueix la línia de la costa i desplaçar-la més a l'interior.

DEPANA

Temporal de mar davant de les costes de Gavà. Foto © Jordi Cebrian

MÉS URBANITZACIONS A LLORET DE MAR

Una modificació puntual del POUM de Lloret de Mar donarà via verda a la construcció de fins a 662 xalets a les muntanyes de Can Sota, al sector de Mont Lloret, un espai forestal no lluny del mar, que encara conserva una bona salut ambiental i que és considerat un pulmó verd de Lloret. La plataforma Costa Brava i SOS Lloret han presentat alegacions a aquest projecte, que suposa una actuació urbanística irregular i contrària a Dret, perquè, entre altres aspectes discutibles, pretén construir en terrenys amb un pendent superior al 20%. La modificació del POUM, del gener passat, preveu la construcció de més de 600 habitatges, en 132.000 m² d'edificabilitat, ocupant unes 50 ha. de bosc mediterrani. La plataforma denuncia que no s'ha redactat un estudi d'impacte ambiental, ni tampoc un estudi hidrològic de la conca, per si es pot generar inundabilitat, a part que es vulnera el deure de preservar els connectors naturals, i aquest espai ho és.

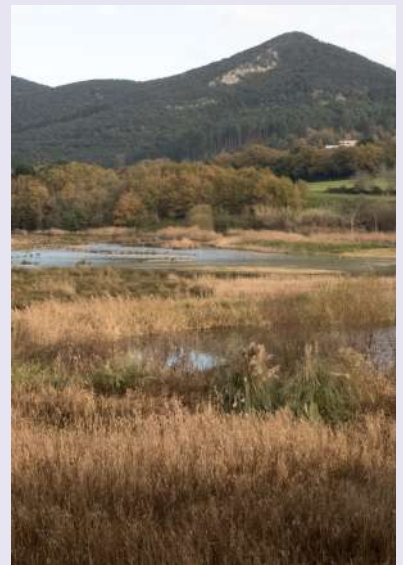
PÒLIT BEC-FI, EXTINGIT

Com que des de l'any 1995 no sembla que s'hagi produït cap observació d'aquesta limícola migradora, el pòlit bec-fi *Numenius tenuirostris*, un equip d'investigadors ha suggerit que hi ha un 96% de probabilitats de què l'espècie hagi desaparegut per sempre més i es proposa que s'incorpori a la trista llista Roja d'espècies extintes de la UICN. La darrera observació del pòlit, la distribució del qual comprenia des del nord d'Àfrica fins al mar Caspi i Sibèria –on criava–, va ser al Marroc, ja fa gairebé trenta anys. Els intents de trobar indicis de la seva presència en les seves àrees de reproducció i migració han resultat repetidament infructuosos. L'extinció del pòlit bec-fi podria ser doncs la primera d'un ocell europeu reportada al segle XXI.

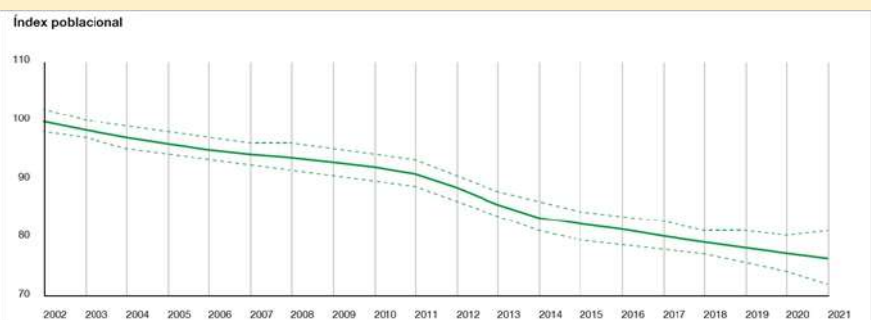
GUGGENHEIM FORA D'URDAIBAI

La plataforma civil basca **Stop Guggenheim Urdaibai** s'ha mobilitzat activament per tal d'aturar el macroprojecte d'ampliació del museu Guggenheim, en una nova seu prevista dins de l'espai natural de la ria de Guernika, a Urdaibai. La reserva de la Biosfera d'Urdaibai és l'única existent a Euskadi, i és un punt calent de biodiversitat del país, que acull una important població d'ocells, tant hivernants com residents i migrants. Els promotors del projecte ho presenten com una aposta pel medi ambient, que fusionaria natura i art, però els crítics preveuen una brutal massificació, amb la previsió de més de 144 mil visites a l'any, una desmesura per a un espai tan valuós i vulnerable.

JOSEP CAMPMANY, IN MEMORIAM

Josep Campmany Guillot (1966–2024) ens ha deixat prematurament. Gavanenc de pro, doctor en física, historiador, però també activista cultural, polític i ecologista convençut. Home polifacètic, sempre accessible a tothom, equànim, afable i humil, va ser també soci de Depana. Tenia una autèntica passió tant per les matemàtiques com per la història, de manera que va poder formar part de l'equip fundador del sincrotró Alba de Cerdanyola del Vallès i esdevenir un prohom destacat de la cultura local. Savi entre els savis llobregatins, poca gent coneixia els indrets del massís del Garraf com ell, i en especial el paratge d'Eramprunyà. Va veure publicats un munt de llibres, articles i assaigs en aquest immens arc seu de sapiència. Vam compartir les campanyes de l'abocador de la Vall de Joan, la salvaguarda dels espais naturals del samontà del Baix Llobregat, senyaladament els romanents del Pla de Carat a Gavà. Una gran persona, irrepetible i caracteritzada per la seva generositat en qualsevol aspecte relacionat amb el coneixement, per irrellevant que pogués semblar. No t'oblidem. Visca el Delta!! LXT

Font: Estat del medi ambient a Catalunya. Informe 2021. <https://mediambient.gencat.cat>

DAVALLADA D'ANIMALS SALVATGES

S'ha observat una davallada mitjana del 28% de les poblacions d'animals salvatges a Catalunya entre el 2002 i el 2023. Aquestes dades surten de l'actualització de l'Índex de Planeta Viu per al territori català, en una nota publicada pel CREAF a la seva web. Aquesta davallada arriba al 40% en els ambients agrícoles i pradencs i en els ambients d'aigües continentals, mentre que als boscos i matollars arriba al 15%. D'altra banda, les dades sobre ambients marins encara es limiten a poques espècies i localitats, i per tant no es poden deduir tendències representatives. Els grups faunístics que mostren una davallada més generalitzada són les papallones diürnes i els peixos, el 70% de les espècies dels quals pateixen una pèrdua de prop del 70%, dada molt preocupant. Els projectes que més informació aporten a l'estudi a l'àmbit de Catalunya són el SOCC (Seguiment d'Ocells comuns a Catalunya) i el BMS (Butterfly Monitoring Scheme), en el qual participen molts naturalistes catalans de forma voluntària.

LES OBRES DEL TREN MAIA

El megalòmen projecte de construcció de la via fèrrea que ha de permetre portar turistes d'arreu del món als jaciments maies del Yucatan, com ara Chichen Itzà o Balakmul, està comportant la destrucció d'una extensa zona de selva subtropical, que es veurà interrompuda per una rasa de centenars de kms. Malgrat que el govern mexicà ha donat garanties de què el 70% de la via passarà per viaductes elevats, a fi de no malmetre els nombrosos "cenotes" (petites llacunes o pous de gran profunditat i aigües inquietantment fosques però netes, que són un dels màxims atractius del Yucatan), els moviments ecologistes denuncien que són molts els cenotes que sí quedaran afectats, en major o menor mesura, com ho proven els testimonis gràfics que ja han sortit publicats d'aquestes obres. És el cas del conegut Cenote Dama Blanca, anomenat així perquè acull una població d'un peix molt amenaçat conegut amb aquest nom. Aquí ja es poden veure les perforacions, amb pilones enormes, per donar suport a la via fèrria, i que han danyat de manera irreparable aquest magnífic indret.

ALLIBERAMENT D'ESTURIONS A L'EBRE

El desembre de 2024 es va fer un alliberament pilot de 50 exemplars d'esturió europeu *Acipenser sturio* a les aigües del riu Ebre. Amb aquesta acció es dona continuïtat al primer alliberament, que va ser de 44 individus, realitzat el desembre de 2023 en el marc del projecte europeu Life Migratoebre. Aquest peix es va extingir tant al riu Ebre com en altres cursos fluvials del país a mitjans del segle XX. La causa va ser una sobreexplotació pesquera, però també la contaminació de les aigües, la proliferació d'espècies invasores i la construcció de preses i assuts als rius, la qual cosa va limitar severament les seves àrees de reproducció. El projecte està coordinat pel Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis de la Universitat de Vic (CERM) en col·laboració amb la Universitat Central de Catalunya. Els esturions, ben coneguts per ser capturats per a l'obtenció del caviar, són un dels vertebrats més antics que viuen al planeta. Ara s'obre un període d'estudi d'uns sis mesos per tal d'analitzar els moviments d'aquests peixos, i s'han instal·lat boies amb uns receptors al mar per tractar de conèixer com és el seu comportament en el medi marí, que és l'etapa més desconeguda d'aquesta espècie. Més endavant estan previstos nous alliberaments, en funció de l'èxit que vagi tenint aquest programa.

ELS RATICIDES MATEN DUCS I ALTRES ESPÈCIES PROTEGIDES

Els raticides amb anticoagulants, utilitzats per exterminar les rates i altres rosegadors, provoquen també la mort de molts altres animals, incloses espècies protegides i amenaçades com el duc o turó. Els depredadors mengen les rates, que al seu torn han pogut acumular rodenticides durant dies i setmanes, perquè és un verí que no actua immediatament, per la qual cosa la rata esdevé una bomba mortífera. No hi ha una llei que prohibeixi la venda i l'ús de verins anticoagulants i al mateix temps les autoritats europees continuen ajornant la llei per prohibir-los amb successives moratòries. El cas de la mortaldat dels ducs a Osona ha encès totes les llums d'alarma en la comunitat científica a Catalunya. Bona part dels ducs alliberats mostraven predilecció per les rates que trobaven en granges i explotacions ramaderes, i al poc temps apareixien morts o ferits amb hemorràgies internes i externes. La causa és la ingesta de rosegadors enverinats amb aquests rodenticides. Com comenta Joan Real, director de l'Equip de Biologia de la Conservació a la UB, en el reportatge televisiu de TV3 a càrrec de la periodista Cori Calero, aquests raticides poden matar i maten també fauna domèstica. Es proposa substituir l'ús d'aquests raticides per d'altres no tan nocius, que no siguin anticoagulants, per a controlar la població de rosegadors a les granges.

Foto © Sergi Torné

MUSSOL PETIT A LA VALL D'ARAN?

La notícia ha aparegut als diaris i al telenotícies de TV3. L'hivern del 2023, de forma casual, es va detectar per via sonora la possible presència del mussol petit o mussolet euroasiàtic *Glaucidium passerinum* a la Vall d'Aran, en el decurs d'una campanya de seguiment del mussol pirinenc. El mussol petit, de la mida d'un estornell, viu en boscos d'avet i de pi negre, i compta amb poblacions estables als Alps i a Escandinàvia. Podria haver arribat procedent dels Alps, i ja ha estat vist i fotografiat al Pirineu d'Osca l'any 2021, almenys un exemplar. Ara, per primera vegada, ha estat detectat en terres catalanes, a través del seu característic reclam, però encara resta per confirmar la identificació, amb un albirament ocular. Segons Ivan Afonso, cap de l'Àrea de Medi Ambient del Conselh Generau de la Val d'Aran, com recull TV3, l'expansió d'aquest petit mussol podria respondre al creixement de les masses forestals als Pirineus.

Foto © Erik Karits, en Pixabay.com

De l'afició a l'activisme ambiental

Cristina Sánchez

Cristina Sánchez és, des de fa 25 anys, la Delegada de SEO/BirdLife a Catalunya, una de les entitats ambientals més grans de l'Estat i membre de BirdLife Internacional.

Al seu despatx, amb tota amabilitat i durant un dens matí, la Cristina ha dedicat bona part del seu temps a comentar-me el seu notable i llarg currículum, del qual n'he intentat transcriure el més rellevant.

-Què vas estudiar?

-Biologia a la UB. Em vaig llicenciar i doctorar en Zoologia, perquè, a tercer curs, per sort, vaig tenir un professor -en Xavier Ruiz- que em va fer possible entendre la Zoologia a través de l'Evolució. Sempre m'he interessat pels animals i la Natura. La tesi de doctorat -sobre la gralla de bec vermell- la vaig fer estudiant aquests ocells al llarg dels mesos de cria, durant cinc temporades. Érem a un mas, sense aigua corrent ni llum, als Monegros; unes incomoditats que afegien motivació i aventura a la recerca. També vaig viure una etapa de passió per l'estudi i observació dels cetacis.

-En algun dofinari?

-Poca broma!!! Tres estius a les Illes Lofoten i també a Vesterålen, Noruega,

estudiant el comportament de les orques.

-Has participat en alguna de les sortides a mar, de DEPANA, d'observació de fauna marina i cetacis?

-Ho tinc previst. M'agradaria. Tot i que no sóc sòcia, sé que amb en David Rodés ja treballem per aconseguir una BdD fotogràfica dels caps d'olla grisos que albireu sovint. Molt engrescador, sí.

-I a la docència?

-Un temps; Professora a Secundària: Biologia i Mates. Mentre estudiava havia estat també monitora d'una de les primeres Escoles de Natura. Era apassionant, però em tirava més la feina de camp. Ja era sòcia de l'ICO, però no de SEO i també assistia a les xerrades de DEPANA. Em vaig presentar a la convocatòria de plaça per la primera Delegació de SEO a Catalunya. Em van seleccionar i segueixo, treballant amb un bon equip, arribem a bona part del territori, no ens falta feina. Amb uns 2500 socis i grups de voluntariat.

“Hi ha una manca de visió política per adaptar-se als canvis i a la importància de la conservació de la biodiversitat. Pel que fa a l'Administració pública, les decisions mediambientals sovint no van més enllà d'unes declaracions d'intencions”

-Amb quins objectius?

-La conservació de la biodiversitat i dels hàbitats. Una conservació activa i amb les aus per bandera. Catalunya, als anys '90, havia estat capdavantera en biodiversitat; ara estem molt endarrerits. Sense hàbitats naturals preservats no hi poden haver espècies a protegir. Prioritzem actuar per a la conservació d'espècies amenaçades, hàbitats prioritaris, o espais de la Xarxa Natura 2000. Tenim actualment -entre d'altres- convenis, acords de custòdia, el projecte de Riet Vell, etc. Dediquem un esforç especial a la divulgació, l'acompanyament d'escoles a fi que incorporin la Natura com espai d'aprenentatge, etc.

-Amb quins obstacles?

-Mira: la manca de visió política per adaptar-se als canvis i a la importància de la conservació de la Biodiversitat. Pel que fa a l'Administració pública, les decisions mediambientals sovint no van més enllà d'unes declaracions d'intencions; falta una bona legislació de base, actualitzada al context actual. Això fa que cada vegada que cal fer al·legacions, t'has de remetre a una normativa no pròpia. Tècnics, gestors, entitats i empreses de projectes, tots

Na Cristina en plena feina.

Observant colònies d'ocells marins.

perdem energies i temps en no tenir una normativa ambiental clara. Això, des de fa anys, dificulta molt el poder treballar per la conservació.

- I en positiu?

- Sens dubte: fer una feina que ens agrada, que cada dia és diferent -com la Natura- i que fa possible treballar -amb la Natura- i -per a la Natura-. Un privilegi, sí.

- Algun cas especialment destacable?

- D'especials n'hi ha hagut moltíssims! Però n'hi ha un que significa molt per a mi: la sentència del Segarra-Garrigues. Obligava a declarar més de 40.000 Ha. de zones protegides. Havia estat una llarga lluita, amb 10 anys de treball, una feinada, i amb molts elements en contra. Un projecte de regadiu que no se sostenia, ni per l'aigua ni per l'energia, però amb la població local i el sector agrícola esperant-ho. Nosaltres, com a SEO, vam dur la queixa a Europa, teixint moltes aliances amb entitats. Una lluita de David contra Goliath. Quan vam saber que ho havíem aconseguit, va ser molt important. Després han passat -i segueixen passant- moltes coses, però aquesta ha quedat com a molt especial per a mi, sí. La lluita segueix. Estem implicats amb el Pla Hidrològic de l'Ebre -de Cantàbria al Delta- i promovem que altres entitats locals facin al·legacions. També al·legacions a títol personal, ja que amb més gent conscienciada, augmenta la base social.

- Segur que saps la història de la SEO, però ¿i de la «Sección Catalana»?

- I potser de molt abans. S'han escrit ja dos llibres. Des de 1954 i amb «ADN català», aquella «Sección Regional» ja era molt activa, amb amics, professors universitaris, pioners veterans de perfils diversos, aficionats a l'ornitologia, les excursions naturalistes i les tertúlies de nivell científic, però amb una naixent i creixent sensibilitat per la conservació i defensa del patrimoni natural. Uns bons referents. Alguns segueixen en actiu. I l'any 1956 aquella «Sección» va ser un dels diversos nuclis forts que van promoure la fundació de DEPANA, sí, sí. Bé. Joan, si et sembla, ho xerrem un altre dia. Tu em podries explicar detalls interessants, dels Maluquer, Sarró, Travé, Balcells, Margalef, Pons, et al...

- Pots afegir algun nom?

- El primer grup al Prat, lloc importantíssim, on la lluita continua, com bé sabem. I dos noms de lluitadors: Jordi Ballesta i José A. García, «Jose», incombustible Vice President de DEPANA, incansable i sempre amb bons ànims.

- Projectes de futur?

- Potenciarem el turisme ornitològic. No massiu ni consumista: respectuós. Formant professionals en aquest àmbit; ben aconduït té un gran potencial de sensibilització ambiental. També la valoració dels espais naturals urbans i periurbans, un recurs important d'integració mediambiental a les

“Potenciarem el turisme ornitològic. No massiu ni consumista: respectuós. Formant professionals en aquest àmbit, ben aconduït, té un gran potencial de sensibilització ambiental”

ciutats. Ens preocupa l'increment de les colònies de gats, urbans i assilvestrats, cal incidir en campanyes informatives i educatives al respecte, sense por.

- Cristina, pots triar alguna espècie amb preferència?

- Sóc capaç de desconnectar de tot, durant uns minuts i centrar-me totalment en un grupet de mallerengues cuallargues, que vagaregin d'arbre en arbre per qualsevol carrer.

- Un espai natural?

- Els secans, els esteparis. Els he viscut intensament.

- Algun suggeriment a DEPANA?

- Prepareu un vídeo, de cara al futur, amb protagonistes joves i nens. Seria molt adient per donar suport al vostre proper 50è. Aniversari.

Moltíssimes gràcies, Cristina. A reveure! Molta sort i salut.

Joan Cuyàs Robinson

Les activitats del 2on semestre del 2024

Xerrades divulgatives, sortides...

El 2n semestre de 2024 el **Grup d'Activitats** va mantenir l'agenda de DEPANA ben moguda organitzant fins a 5 accions de restauració ambiental, 4 xerrades divulgatives, 3 sortides per a l'observació de cetacis, 2 sortides geològiques, 1 naturalista, 1 ornitològica, 1 botànica i la projecció d'un documental.

Les accions de restauració ambiental es van fer amb voluntaris coordinats pel Grup d'Acció Forestal (GAF), fomentant la biodiversitat amb tasques de manteniment de flora autòctona, eliminació d'espècies invasores i retirada de brossa. Les actuacions es van efectuar principalment a les parcel·les de Gavà que gestiona DEPANA, les quals són un objectiu prioritari de les activitats de restauració del GAF.

Les xerrades divulgatives van tenir lloc a la seu de DEPANA:

- En Joan Cuyàs compartí en dues sessions els seus coneixements sobre el subsòl de Barcelona, llaurats al llarg de molts anys de sortides a camp.
- El fotògraf Eduardo Blanco baixà des de Navarra per presentar un projecte molt personal de quilòmetre zero, cercant retratar la natura quotidiana que l'envolta.
- La Dra. Montserrat Colell va oferir un bon tast sobre el fascinant món de la primatologia i dels incipients comportaments culturals detectats en animals no humans.

Com ja ve sent habitual, les sortides d'observació de cetacis en llibertat s'han fet a bord d'un veler des de la costa del Garraf, davant de Vilanova. Generalment es pot gaudir de l'albirament de dofins llistats, peixos lluna, meduses i ocells pelàgics.

El 5 d'octubre vam anar als Rasos de Tubau (Berguedà) amb la intenció de presenciar la brama del cérvol. Tot gaudint del paisatge de tardor pre-pirinenc, a la tarda vam fer temps reconeixent la flora local i els rastres de fauna de l'entorn. Al capvespre, però, els magnífics ungulats no acudiren a la cita i els allí presents ens vam consolar amb el cant corprenedor d'un gamarús (*Strix aluco*) provinent d'un bosc proper.

La sortida ornitològica al Delta del Llobregat (Baix Llobregat) va tenir lloc el 19 d'octubre. Després d'una introducció sobre la Reserva Natural i la lluita reeixida de Depana per l'ampliació de

Sortida ornitològica al Delta del Llobregat.

Foto © Depana

ZEPA del Delta, vam visitar els diversos espais naturals del riu: el mirador de Cal Lluquer, la maresma de Cal Nani – amb cavalls de la Camarga pasturant lliurement, els aiguats de l'estany de Cal Tet i el bosc de ribera a la llera del nou tram del riu.

Entre tots els participants vam detectar 47 espècies d'ocells, molts hivernants primerencs, entre els quals anàtids, limícoles, ardèids, capbussaires i rapinyaires. També poguérem presenciar com diversos ocells remuntaven el riu provinents del mar.

La Dra. Montserrat Colell explicant el fascinant món de la primatologia. Foto © Depana

Sortida als Rasos de Tubau per presenciar la brama del cérvol
Foto © Depana

Sortida botànica de la mà d'en Romà Rigol.
Foto © Depana

El 20 d'octubre vam gaudir de la **sortida botànica** de la mà d'en Romà Rigol. Per les solitàries i denses obagues de la **Serra de Marina** entorn de Reixac (Vallès Occidental), vam conèixer algunes rouredes, relictos i de gran valor biogeogràfic, de roure africà (*Quercus canariensis*) i de diverses formes híbrides. Tot i l'elevada humitat ambiental d'aquests vessants, molts arbres ja mostraven greus impactes de la llarga sequera que ens afecta, que d'altra banda afavoreix l'expansió accelerada de moltes espècies al·lòctones.

En una pedrera abandonada de fa anys, vam observar la renaturalització avançada d'aquest espai, amb diversitat d'hàbitats i associacions vegetals molt interessants, com una incipient jonquera humida, amb diminutes orquídiades de tardor (*Spiranthes spiralis*). Prova que la Natura troba sempre nous camins.

La primera **sortida** de camp per conèixer el **patrimoni geològic** es realitzà el 16 de novembre a **Sant Vicenç de Castellet** (Bages). Ens acostàrem a l'espai natural popularment conegut com "**les muntanyes russes**", un lloc format per vessants de margues grises erosionades per l'aigua (*badlands*). L'espai es troba a tocar d'un polígon industrial, però a mesura que hom s'hi endinsa sorprèn la seva magnitud i bellesa plàstica. Entremig d'aquestes curioses formacions hi ha una abundant vegetació composta principalment de pi blanc, llentiscle, romaní i bruc. També s'hi troba un jaciment de fòssils de l'eocè marí.

La **segona sortida geològica** s'efectuà el 26 de gener a **Olesa de Montserrat** (Baix Llobregat). Des del mateix poble, passant pel mirador de les Espases i arribant al Pla del Fideuer, poguérem

Segona sortida geològica a Olesa de Montserrat.
Foto © Depana

Primera sortida geològica a Sant Vicenç de Castellet.
Foto © Depana

Xerrada sobre el subsòl de Barcelona,
a càrrec d'en Joan Cuyàs. Foto © Depana

conèixer els diferents ambients de la història geològica de la terra, davant l'imponent escenari del massís de Montserrat.

Finalment, el 30 de gener vam tancar l'agenda amb la projecció de "**Olla a Pressió: aigüamolls en perill**". El documental tracta sobre la lluita veïnal i ecologista d'aquests darrers anys per a la preservació de l'Olla del Rei, la principal zona humida de Castelldefels. L'autora, Judith Siches, i en Claudio Bracho, de la Plataforma Salvem l'Olla del Rei, debateren amb els presents la permanència de les amenaces que encara planen sobre aquest espai emblemàtic del Delta del Llobregat.

Grup d'Activitats de DEPANA

Projecció del documental Olla a Pressió: aigüamolls en perill
Foto © Depana

Grup d'Acció Forestal

Per als temps que estan canviant

Aviat DEPANA viurà el 50è aniversari. És oportú fer un repàs del que han estat aquests anys. Allò que s'ha fet sempre o es novetat, el que no s'ha fet o s'ha deixat de fer, i el que es vol fer davant dels reptes del futur. La reflexió sobre la trajectòria i perspectives de l'entitat també afecten al GAF.

Fa gairebé 20 anys, en diversos números, l'Agró Negre publicava "la pàgina del GAF". Aquesta secció tenia dos continguts, l'infoGAF i una fitxa. InfoGAF era un breu d'informació sobre aspectes d'actualitat relacionats amb temes forestals o l'activitat del GAF. La fitxa descrivia espècies autòctones que es replantaven en aquella època. Difonia la seva ecologia, utilitat i propietats més alguna instrucció per a plantar-les.

Creiem que és oportú reprendre la inclusió a l'Agró d'un espai dedicat al GAF. Però potser no cal reproduir el format anterior amb les fitxes sobre espècies. Actualment aquesta informació és fàcilment accessible a Internet. Té més interès l'activitat del GAF com a voluntariat ambiental i la difusió dels projectes en marxa.

El propòsit original del GAF era la reforestació amb arbres i arbusts autòctons. Actualment el leimotiv de la restauració ambiental i la renaturalització és la biodiversitat. L'acció s'amplia a hàbitats, com ara les zones humides, amb un perill de degradació molt més greu. Per aquesta raó, el viver del GAF a l'Aula Ambiental Bosc Turull ha incorporat espècies no llenyoses. N'és un exemple la cesquera, en regressió al delta del Llobregat.

La pàgina del GAF publicada a l'Agró Negre número 11. 3r quadrimestre de 2008. Pàg. 6

L'altre evolució del GAF és la incorporació d'alumnat en activitats d'aprenentatge i servei (ApS). L'objectiu és múltiple, l'educació ambiental, el foment del voluntariat i el suport a les tasques del GAF.

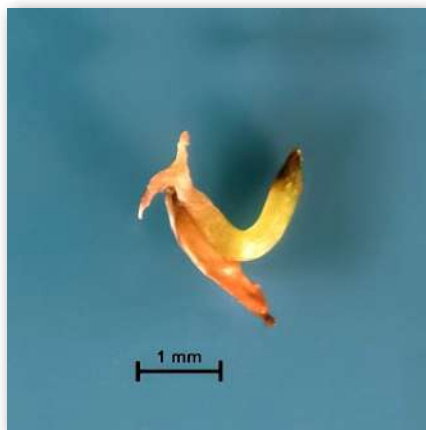
Activitat d'aprenentatge i servei per a la producció de plançons de cesquera (*Saccharum ravennae*) en el viver de l'Aula Ambiental Bosc Turull.

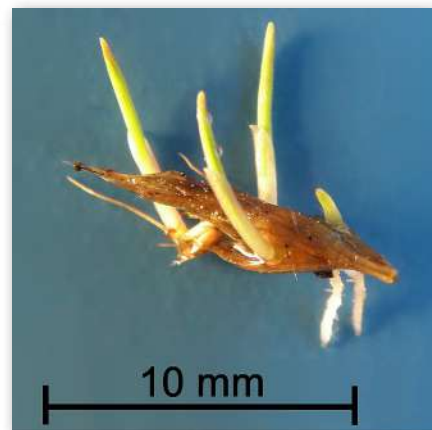
Llavors de cesquera (*Saccharum ravennae*)

Llavor de cesquera iniciant la germinació

Llavors de cesquera germinat dins de l'espícula

Crònica de la Diada de DEPANA

La Diada de DEPANA d'enguany es va celebrar el dissabte 10 de maig a la finca de Can Parcala, en un ambient càlid i comunitari. Tot i la previsió de pluja, el temps va acompanyar i ens va permetre gaudir d'una esplèndida jornada a l'aire lliure.

La trobada va començar amb una passejada guiada per la finca, on vam descobrir els diversos projectes que s'hi desenvolupen: des de l'apicultura ecològica fins als conreus regeneratius, passant per la recuperació d'hàbitats d'amfibis i també de vegetació autòctona, que executa el grup d'acció forestal de DEPANA. En acabar, vam plantar alguns exemplars de server (*Sorbus domestica*), contribuint així a la biodiversitat de l'espai i al manteniment d'espècies antigament cultivades i en fort declivi.

El dinar comunitari va tenir com a protagonista una deliciosa paella, acompanyada de productes de proximitat cultivats a la mateixa finca. A l'hora del cafè, vam comptar amb la participació de l'Anna Subirana, de la Xarxa per a la

Conservació de la Natura (XCN), que va oferir una ponència molt enriquidora sobre l'organització de les entitats ambientals i els reptes econòmics i organitzatius que afronten, en el marc del procés de reflexió que culminarà el 2026, coincidint amb el 50è aniversari de DEPANA. El debat posterior va permetre intercanviar reflexions i experiències entre les persones assistents.

En resum una jornada de connexió amb la natura i entre les persones sòcies, que reafirma el compromís de DEPANA amb la conservació del territori i l'enfortiment del teixit associatiu ambiental.

Agraïm sincerament a la Fundació Alsina i Arenas i Baum de Bernis, així com a la família Gassiot, per haver-nos facilitat la celebració de la Diada en aquest espai tan excepcional.

Fotografies @ Yolanda Berengueras

Fotografies © Jordi Camprodon

COMISSIÓ 50è ANIVERSARI

DEPANA impulsa un cicle de ponències per debatre el futur ambiental

DEPANA ha iniciat un cicle de ponències en el marc del procés participatiu que conduirà cap al 50è aniversari de l'entitat el 2026. Aquest procés té com a objectiu reflexionar sobre el futur de DEPANA i establir línies d'actuació per als pròxims anys, responent als grans reptes ambientals del present i del futur.

Vivim en un moment clau per a la conservació de la natura, on l'emergència climàtica i la crisi de biodiversitat ens exigeixen prendre decisions fonamentals. Com ha

d'evolucionar DEPANA per continuar sent una veu efectiva en la defensa del territori i la biodiversitat? Aquest cicle de ponències ens permetrà abordar aquestes qüestions, oferint un espai de debat i aprenentatge compartit.

El cicle, que es desenvolupa de març a juliol de 2025, inclou sis ponències sobre biodiversitat, transició energètica, organització de les entitats ambientals, aigua, contaminació i territori. Cada sessió compta amb una persona experta que

obre el debat sobre com DEPANA ha d'afrontar aquests desafiaments.

Entre els ponents comptem amb Cristina Sánchez per parlar de biodiversitat, Sergi Saladié sobre transició energètica, Anna Subirana sobre organització d'entitats ambientals, Narcís Prat per abordar la gestió de l'aigua, Xavier Querol, per parlar de contaminació, i Josep Maria Carrera sobre territori. Les sessions es fan alhora presencialment al local de DEPANA i online.

Aquest cicle és una oportunitat per debatre i construir conjuntament les línies de futur de DEPANA.

Comissió 50è aniversari

LLIBRERIA RODÉS

**Compra-venda de
Llibre Àntic I d'Ocasió
al Carrer de Banys
Nous n° 8 de Barcelona**

EL LLIBRE

El Delta del Llobregat a través del meu prisma *Reflexions en perspectiva*

Autora: Marina Mir

Editat per DEPANA

Perspectiva En sentit figurat. (segons el Diccionari del I.E.C.)

«Aspecte sota el qual ens representem un esdeveniment, més o menys allunyat.»

Introducció

El 28 d'octubre de 2024 vaig ser convidat a la presentació de «el Delta del Llobregat a través del meu prisma». Amb textos de Marina Mir Teixidó, una veterana llicenciada en Biologia -va ser deixeble del savi ecòleg Ramon Margalef- qui després ha estat 35 anys docent de Ciències Naturals a Secundària. Ha estat sempre una activa naturalista de camp i pionera en Educació Ambiental des del seus inicis.

Un llibre

Editat per DEPANA, que recull el resultat de la dedicació i el treball de moltes persones anònimes que han aportat professionalitat, coneixement, estimació per la Natura i esforç constant, pacient i tenaç per defensar un patrimoni natural molt valuós, proper i sempre amenaçat de destrucció.

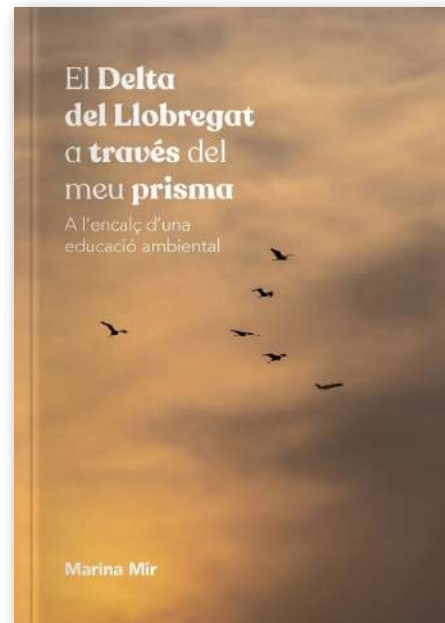
Aquesta publicació, a més dels textos citats, recull un bon nombre de notícies de premsa, articles de revistes i diaris, documents i manifestos, imatges de manifestacions, i entre d'altres, una àmplia informació, extractada i ben triada, que abasta de 1971 a dates recents i que comprèn els aspectes físics i naturals del territori deltaic.

Un acte

Que va tenir lloc a la gran sala polivalent del Centre Cívic del Prat de Llobregat, plena a vessar, i amb totes les autoritats habituals. Com acostuma a passar en aquests casos, l'hora dels parlaments va ser utilitzada per més d'un representant polític prou conegut per «posar-se medalles» i camuflar de verd la seva trajectòria com a defensor de potents interessos econòmics, que no pas de necessari servidor públic.

Un contrapès

Sortosament, al seu torn, Marina, l'autora, va actuar de contrapès, i amb tendresa i correcció, però amb contundència, va deixar ben clar el missatge de defensa, inajornable i

urgent, del territori deltaic, desemmascarant com a innecessàries les infraestructures que es presenten com un benefici social, quan en realitat no són més que una mostra de l'insaciable afany de beneficis econòmics de determinats sectors socials.

Va utilitzar, de forma molt hàbil, la seva experiència adquirida al llarg del temps, com a docent, per narrar, de forma distesa i suau, anècdotes i fets sempre orientats a reforçar un missatge d'estimació i defensa de la Natura, basat en el coneixement, que genera una visió positiva, allunyada per igual de negacionismes i de catastrofismes.

Amics i coneguts

Ens vam trobar en el mateix acte molts coneguts, veterans amics, i alguns incombustibles en la defensa del Delta del Llobregat: «nadius» -com el Jose-José Antonio García Moreno, actual Vicepresident de DPN, entre molts d'altres, tots bastant més joves que jo. I això em va esperonar a deixar constància d'algunes de les experiències inesborrables, que vaig poder viure en aquest entorn deltaic tan singular, durant els meus anys d'adolescència.

Joan Cuyàs Robinson

Perspectives de la lluita contra aquesta espècie invasora

Com controlem l'ailant a Collserola

La Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) ofereix al seu alumnat l'oportunitat de realitzar el treball de final de Grau (TFG) en la modalitat d'aprenentatge i servei (ApS). Aquesta proposta permet participar en un projecte orientat a resoldre una necessitat real per a millorar les condicions de vida de les persones o la qualitat del medi ambient. Entitats i col·lectius poden presentar els seus projectes a l'UAB. En la convocatòria del curs 2023-24, DEPANA va presentar com a proposta de TFG aprofundir en l'estudi de les opcions de biocontrol de l'ailant (*Ailanthus altissima*), l'arbre exòtic amb més potencial invasor de Catalunya.

A tall d'introducció

Inicialment la necessitat plantejada per DEPANA era trobar col·laboració acadèmica per a poder interpretar els resultats obtinguts en una recerca iniciada a l'estació biològica de Can Balasc amb el suport del Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola (CPNSC). La recerca havia consistit en realitzar una sèrie de cultius a partir de les mostres obtingudes a partir de mostres d'ailants de Collserola amb símptomes de patologia. La necessitat real que motivava la proposta per al TFG venia donada per la dificultat d'identificar els microorganismes de les colònies obtingudes en aquests cultius.

El treball realitzat a Can Balasc era la continuació d'una recerca anterior en la que s'havia identificat fàcilment la infecció per *Fusarium oxysporum* en mostres d'ailants malalts o morts en diverses localitzacions de Collserola. Aquest agent patògen no es va identificar als cultius de les mostres estudiades a Can Balasc. Per aquest motiu la proposta inicial feta per al TFG de l'UAB era repetir sistemàticament cultius a partir de noves mostres, obtenir cultius purs i intentar la identificació dels organismes observats. Malauradament, per part de l'UAB es va indicar que no es preveia la realització de treball experimental, ni activitats de

camp per a la recollida de mostres en un TFG. Així ho va manifestar a l'alumne la responsable d'ApS de la facultat, malgrat que es comptava amb el suport material del CPNSC i DEPANA.

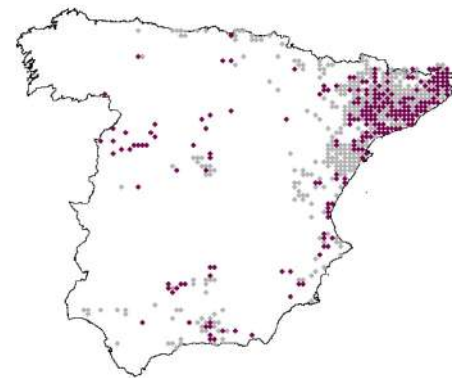
Assaig de biocontrol de l'ailant

El TFG sobre el biocontrol dels ailants es va haver de replantejar com a treball acadèmic basat en recerca bibliogràfica. L'objectiu ha estat que l'anàlisi de la informació disponible permeti arribar a conclusions sobre la viabilitat o no del biocontrol dels ailants, especialment en el cas de Collserola. A més de l'exhaustiva recerca bibliogràfica, aquest TFG aporta informació obtinguda directament de fonts comercials i dels serveis tècnics del CPNSC. Finalment, també inclou una proposta de disseny experimental per a un assaig de biocontrol de l'ailant a Collserola.

Els codis QR permeten la descàrrega des de la mediateca de DEPANA del TFG sobre el biocontrol de l'ailant i la ressenya de la recerca prèvia sobre la presència de *Fusarium* en ailants de Collserola presentada al V Congrés Nacional sobre Espècies Exòtiques Invasores celebrat a Girona el 2027.

Alonso Pallí

Treball final de Grau de Biologia, autor Jofre Figuerero Corbella

Distribució real (lila) i potencial (gris) de l'ailant a l'estat espanyol. A destacar l'impacte en l'àmbit català. Font: Gassó et al. (2012).

Fotos © Jordi Cebrian

Accés al TFG "L'espècie invasora *Ailanthus altissima* i les perspectives per al seu control biològic a Collserola"

Accés a l'article presentat al V Congrés d'Espècies Exòtiques Invasores

En contra

PERIODISME

El recent accés al poder en diversos llocs del planeta de partits d'ideologia molt conservadora marca una onada preocupant, especialment per als qui som sensibles amb la salvaguarda de la Natura. Si més no, la seva defensa no hauria de ser patrimoni de cap partit ni tendència i, a més, rau en ella mateixa la paradoxal necessitat de ser per definició conservadora.

No és res que no es veiés venir i té múltiples causes. Per a mi una de les principals és el caràcter extraordinàriament dretà dels mitjans de comunicació en general i, especialment, de les xarxes socials. Una altra cosa que es llambrega també és la inexistència d'una cosa semblant a l'esquerra, atès que està desapareguda i ni se l'espera. Però el tema d'aquesta Contra no és aquest, sinó que àdhuc mitjans de comunicació que no són pròpiament de la corda parlen fins a la sacietat d'aquests partits polítics constantment i no tinc cap dubte que han contribuït activament a la seva implantació al poder. Alguna vegada he sentit algun periodista dir que no se n'hauria de parlar tant, precisament perquè el resultat és el que ara tots veiem. En contra d'això s'esgrimeixen arguments com que el periodisme obliga a parlar de l'actualitat i de qui la genera. Jo diria que els mitjans poden triar de qui i què parlar, com fer-ho i amb quin to. Una prova relativament recent la tenim en el recurrent tema de l'ampliació de l'aeroport del Prat.

Tot i honorabilíssimes excepcions, DEPANA ha estat sistemàticament silenciada als mitjans el darrer any, especialment els catalans. Torno a subratllar que hi ha excepcions, però per cada centenar de columnes, opinadors, tertulians i articles favorables a aquesta operació, s'ha publicat una entrevista o opinió de la nostra entitat. Bàsicament perquè l'única explicació de les traves a aquest projecte són la Queixa de DPN davant la UE i això la converteix en referent del "problema", però ni així...Ergo, quan es vol, el periodisme pot silenciar. I un tema del què no se'n parla no existeix, cosa que permet contruir el *murmuri* de fons que una bassa amb mig ànec no pot paralitzar el progrés. És només un exemple, però per això m'indigna més la deriva a dalt descrita.

Foto © Gerard Viader

Com va glossar de manera més que brillant Joan Manel Serrat al seu "Mediterráneo": *"escondido tras las cañas duerme mi primer amor"*. Hem de vigilar que no ens duguin rere les canyes. Perquè en argot baixllobregatí, quan t'hi porten significa que et duen a l'hort. I ja sabem què comporta.

Lluís-Xavier Toldrà

UNEIX-TE AL
NOSTRE CANAL de

Telegram

LLIGA PER A LA DEFENSA DEL PATRIMONI NATURAL

www.depana.org

FES-TE SOCI!